

การตรวจสอบชำระและการศึกษา เชียงวิ เควาะห้คัมภีร์ โลกัฒฐานโชรตนคัณฐี

นาย ทองคำ สุธรรม

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาภาษาตะวันออก

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2533

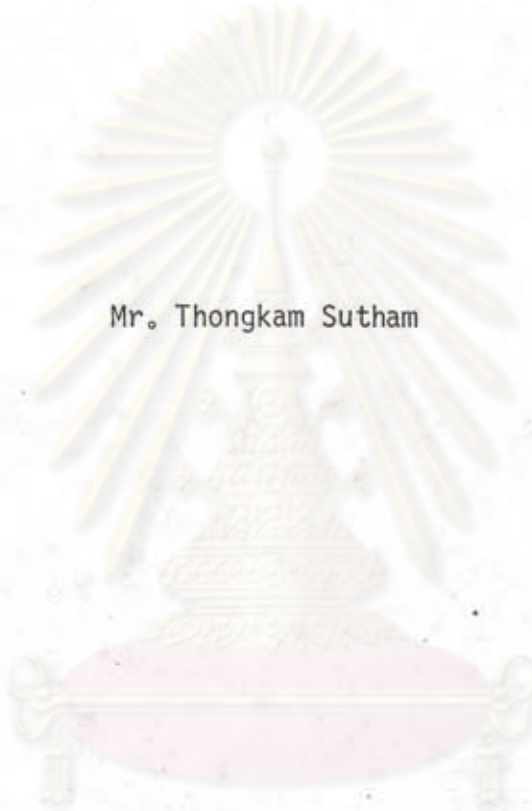
ISBN 974-577-472-3

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

I 10310174.

016598

A CRITICAL EDITION AND STUDY OF LOKAŚAṆṬHĀNAJOTARATANAGAṆṬHĪ

Mr. Thongkam Sutham

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Arts

Department of Eastern Languages

Graduate School

Chulalongkorn University

1990

ISBN 974-577-472-3

พิมพ์ด้วยเงินแบบถนัดชื่อ วิทยานิพนธ์ที่พิมพ์ในกรอบดำด้วย มีที่พิมพ์แผ่นเดียว

ทองคำ สุธรรม : การตรวจสอบชำระและการศึกษาเชิงวิเคราะห์คัมภีร์โลกสัตฐานโชต-
รัตนคันธุลี (A CRITICAL EDITION AND STUDY OF LOKASANṬHĀNAJOTARATANA-
GANṬHĪ) อ.ที่ปรึกษา : ผศ.ฐานิสร์ ชาครัตนพงศ์, รศ.ดร.สุภาพรรณ ฃ บางช้าง,
389 หน้า. ISBN 974-577-472-3.

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์จะตรวจสอบชำระ แปล และศึกษาเชิงวิเคราะห์ ประวัติคัมภีร์
และประวัติผู้แต่ง รูปแบบ เนื้อหา จุดมุ่งหมายในการแต่ง ลักษณะภาษาบาลี และที่มาของเนื้อหา
คัมภีร์โลกสัตฐานโชตรัตนคันธุลี

ผลการวิจัยพบว่า คัมภีร์โลกสัตฐานโชตรัตนคันธุลี เป็นคัมภีร์ประเภทคันธุลีที่แต่งในประเทศไทย
สันนิษฐานว่านักปราชญ์หรือพระเถระชาวอยุธยาเป็นผู้แต่งในช่วงพุทธศตวรรษที่ 23 ลักษณะสำคัญของ
คัมภีร์คือ แต่งคำนัยสการพระรัตนตรัยเป็นบทร้อยแก้ว เสนอเรื่องสัตฐานของโลกเฉพาะสภาวะที่เป็น
ปมปัญหา โดยมุ่งหมายให้เข้าใจง่าย ส่วนวณภาษาและการใช้คำมีลักษณะภาษาบาลีไทย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา ภาษาตะวันออก
สาขาวิชา ภาษาบาลี-สันสกฤต
ปีการศึกษา 2532

ลายมือชื่อนิสิต
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา
สมาน ฤกษ์

THONGKAM SUTHAM : A CRITICAL EDITION AND STUDY OF LOKASAṆṬHĀNA-
JOTARATANAGAṆṬHĪ. THESIS ADVISOR : ASSIST. PROF. THANIT
CHAGARATPONGSE, ASSO. PROF. SUPAPHAN NA BANGCHANG, Ph.D 389 pp.
ISBN 974-577-472-3.

It is the objective of the present thesis to prepare an edition and a translation of Lokasaṅṭhānajotaratanagaṅṭhī, and conduct an analytical study on the author, the history, the contents and the sources of the text, and the style and an evaluation of the Pali language employed in the text.

The research shows that the Lokasaṅṭhānajotaratanagaṅṭhī was written as a Gaṅṭhī literary work in Thailand probably by a scholar or some other learned monk of Ayuthya in the 23rd century of the Buddhist Era. One salient point of the text is that the homage to the Ratanattaya (The Buddhist Triple Gems), conventionally composed in verse, is here written in prose. It is an effort to give an elucidation to the various problems with respect to the earth and its position in the cosmos so that it will be easily understood. Another pertinent point is that the Pali language employed in the text is that which has been influenced by many characteristics of the Thai language.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา ภาษาตะวันออก
สาขาวิชา ภาษาบาลี-สันสกฤต
ปีการศึกษา 2532

ลายมือชื่อนิสิต
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา
.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จได้ด้วยดี เพราะผู้วิจัยได้รับความเมตตาและเอาใจใส่ช่วยเหลือ จากผู้มีพระคุณหลายท่าน ผู้วิจัยขอถือโอกาสกล่าวนามไว้ ณ ที่นี้ด้วยความเคารพและน้อมรำลึกถึงพระคุณเป็นอย่างสูง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ฐานิสร์ ชาศรีดงศ์ รองศาสตราจารย์ ดร.สุภาพรณ ฅ บางช่วง เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ได้ชี้แนะแนวทางในการทำวิทยานิพนธ์และแหล่งข้อมูลให้แก่ผู้วิจัย ตั้งแต่เริ่มต้นจะเสนอหัวข้อวิทยานิพนธ์ ขณะที่ดำเนินการวิจัยได้ตรวจสอบและแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ให้ถูกต้องตามหลักวิชาการ

ศาสตราจารย์ บ.ล.จิรายุ นหวงค์ ศาสตราจารย์วิสุทธ์ มุขยกุล รองศาสตราจารย์ ดร.ศักดิ์ศรี แยมันดดา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปราณี หาพานิช ได้ให้ความรู้ทางภาษาบาลี - สันสกฤต ให้คำแนะนำ ช่วยแก้ไขข้อบกพร่อง ชี้แนะวิธีการต่าง ๆ ในการศึกษา ให้ค้นคว้า เอกสารหายากแก่ผู้วิจัยด้วยดี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ทัศนีย์ สิ้นสกุล ได้ให้ความรู้ภาษาสันสกฤต ให้คำปรึกษาและข้อ เสนอแนะรวมทั้งอำนวยความสะดวกด้านธุรการแก่ผู้วิจัยอย่างยิ่ง

คุณทองปลิว ชวงษ์ และคุณชลธิชา ทานุพาณิชย์ ได้ให้ความอนุเคราะห์แก่ผู้วิจัย ในด้านที่พักอาศัยตลอดระยะเวลาการศึกษา

คุณบุญจันทร์ ทิพย์ชัย คุณบรรจบ บรรณรุจิ ตลอดทั้งเพื่อน ๆ ที่ไม่ได้ออกนาม ณ ที่นี้ ทุกคนให้คำปรึกษาให้ยืมเอกสารหายากประกอบการวิจัยครั้งนี้

คุณวันเพ็ญ ชาวสะอาด ช่วยพิมพ์วิทยานิพนธ์นี้ให้อย่างเสียสละเวลาและตั้งใจ จนวิทยานิพนธ์นี้ เสร็จสมบูรณ์

ทองคำ สุธรรม

คำชี้แจง

อักษรย่อและเครื่องหมายที่ใช้ในวิทยานิพนธ์นี้

อักษรย่อ

ช.ช.า.	ขุททกนิกาย ชาดก
ช.ฉ.ุ.	ขุททกนิกาย จุทาน
ชาดก.	ชาดกภูฏรกถา
ที. ฎี.	สันตปฎกปาสนา สมงกุลวิลาสินี
ที.ป.า.	ทีฆนิกาย ปาฎิกวคฺค
ที.ม.ห.า.	ทีฆนิกาย มหาวคฺค
ม.โน.ป.ุ.	มโนรทปุริส
ล.	โลกัสนฐาน ไชตรคนคัณฐีภาษาบาลีที่ตรวจสอบชำระแล้ว และคำแปล เป็นภาษาไทย
วิสุทฺธิ.	วิสุทฺธิมคฺค
วิ.อ.ฎุ.	สมนุคปาสาทิกา
ส.า.ที.	สารคฺคทีปนี
สุ.วิ.	สมงกุลวิลาสินี
อภ.ิ.วิ.	อภิมุมปิฎก วิภงค
อง.ุ.ส.ตฺต.ก.	องคฺคตฺตนิกาเย สตฺตกนิปาต

การใช้เครื่องหมายและตัวเลข

เครื่องหมาย/และตัวเลข

- คัมภีร์พระไตรปิฎก ฉบับภาษาบาลี บอกลำดับที่ ข้อ และหน้า

ตัวอย่าง ที.ป.า. 11/61/99 หมายถึงคัมภีร์พระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลี เล่มที่

11 ข้อที่ 61 หน้าที่ 99

- คัมภีร์ประเภทอรรถกถาและฎีกา บอกล่ม และหน้า
ตัวอย่าง มโน.ป. 3/224 หมายถึงมโนรปฺรณี เล่มที่ 3 หน้าที่ 224

- คัมภีร์โลกศาสตร์ภาษาบาลีและปกรณ์พิเศษอื่น ๆ จะบอก
ชื่อคัมภีร์และหน้า ตัวอย่าง โลกูปัตติ 141-142 หมายถึง ข้อความนั้น
นำมาจากคัมภีร์โลกูปัตติ หน้าที่ 141-142

- โลกัฎฐานไตรศรตณศัณฐีภาษาบาลีที่ตรวจสอบชำระแล้ว
และแปลเป็นภาษาไทย บอกรหน้าวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ตัวอย่าง ล. 20 หมายถึง
วิทยานิพนธ์นี้ หน้าที่ 20

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ข
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ง
กิตติกรรมประกาศ	จ
คำชี้แจงอักษรย่อและเครื่องหมายที่ใช้ในวิทยานิพนธ์	ช
บทที่	
1 บทนำ	1
ความเป็นมาของปัญหา	1
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	9
วัตถุประสงค์ในการวิจัย	11
ขอบเขตในการวิจัย	12
วิธีดำเนินการวิจัย	13
ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัย	13
การสืบค้นต้นฉบับคัมภีร์โลกสันฐานไตรตรคนคณฐี	14
ลักษณะต้นฉบับที่สำรวจพบ	15
ตารางสรุปคัมภีร์โลกสันฐานไตรตรคนคณฐี	24
หลักเกณฑ์ในการเลือกคำ	29
ลักษณะการจารภาษาบาลีด้วยอักษรขอมในต้นฉบับตัวเขียน	29
2 การศึกษาเชิงวิเคราะห์คัมภีร์โลกสันฐานไตรตรคนคณฐี	36
ประวัติคัมภีร์และประวัติผู้แต่ง	26
ชื่อคัมภีร์	37
ลักษณะของคัมภีร์ประเภทคณฐี	39
เนื้อเรื่องย่อ	44

บทที่

หน้า

การนำเสนอเนื้อหา	45
เป้าหมายในการแต่ง	54
ลักษณะภาษาบาลี	56
ที่มาของ เนื้อหา	60
-พระไตรปิฎก	60
-อรรถกถา	62
-ฎีกา	66
-วรรณกรรมโลกศาสตร์	67
ตารางสรุปที่มาของ เนื้อหา	72
3 คัมภีร์โลกสัจฐานไตรตรคณคัณฐีภาษาบาลีที่ตรวจสอบชำระแล้ว และ ความแตกต่างฉบับต่าง ๆ	74
-ปริจเฉทที่ 1	74
-ปริจเฉทที่ 2	112
-ปริจเฉทที่ 3	136
-ปริจเฉทที่ 4	158
-ปริจเฉทที่ 5	194
4 คำแปลคัมภีร์โลกสัจฐานไตรตรคณคัณฐี	255
-ปริจเฉทที่ 1	255
-ปริจเฉทที่ 2	282
-ปริจเฉทที่ 3	295
-ปริจเฉทที่ 4	309
-ปริจเฉทที่ 5	337
บรรณานุกรม	385
ประวัติผู้เขียน	389